REKREACIJA

- trim staza
- bicikliranje
- pješačenje
- penjanje
- igralište
- plaža
- plivanje
- kajak
- tenis
- nogomet

Park šuma Marjan

izvan granica PŠ Marjan

INFRASTRUKTURA

- vidikovac
- autobusna stanica
- pitka voda
- restoran
- hotel
- okretište
- tradicijska kuća
- plaža za osobe s posebnim potrebama
- rampa/kapija

hodanje 5 min.

PJEŠAČKE RELACIJE NA MARJANU

Sjeverna strana Marjana:
Sjeverna vrata - sv. Jure: cca 40 min.

Središnji dio Marjana:
Obala - Prva vidilica: cca 10 min.
Prva vidilica - Telegrin: cca 15 min.
Prva vidilica - sv. Jere: cca 40 min.
Vatrogasni put/početak - kraj: cca 30 min.

Južna strana Marjana:
Sustipan - Kaštelet: cca 15 min.
Sustipan - sv. Jure: cca 50 min.

SPOMENICI KULTURE

CRKVICE

1. Crkvica sv. Nikole
2. Crkvica Gospe od sedam žalosti
3. Crkvica sv. Jerolima
4. Crkvica sv. Jurja
5. Crkvica Betlehem
6. Crkvica sv. Križa
7. Crkvica od dobrog svita
8. Crkvica sv. Stjepana

MUZEJI I GALERIJE

1. Muzej hrvatskih arheoloških spomenika
2. Galerija Ivana Meštrovića i Atelijer Meštrović
3. Kaštelet Meštrović-Crikvine
4. Ex Prirodoslovni muzej i Ex zoološki vrt

KULTURNO-POVIJESNE CJELINE

1. Priobalni pojas gradskog predjela Meje
2. Poluotok Sustipan

ARHEOLOŠKI NALAZI

1. Antički hram božice Dijane
2. Bazilika sv. Stjepana
3. Sv. Benedikt

ZGRADE

1. Zgrada vodovoda
2. Kuća Burazin
3. Kuća Ferić
4. Kuća Tresić-Pavičić
5. Institut za oceanografiju i ribarstvo
6. Vila Dalmacija
7. Meteorološka stanica

- ŽIDOVSKO GROBLJE
- BOTANIČKI VRT
- Društvo Marjan
- Javna ustanova za upravljanje Park-šumom "Marjan"

ŠIRINA/DUŽINA//VISINA/PVRŠINA

MARJAN / GRAD SPLIT - udio zelenih površina

GRANICA

350 ha — Park šuma Marjan, *1964.*

307 ha — Park šuma Marjan, *1988.*

PROGRAM GOSPODARENJA

Od ukupno 307 ha površine zaštićenog područja Park šume Marjan, važećim ***Programom gospodarenja obuhvaćeno je tek 196,24 ha***. Nažalost, u ovom trenutku ne postoje podaci o površini, broju i sastavu stabala za 1/3 površine zaštićenog područja Park šume Marjan.

O ŠUMAMA OPĆENITO

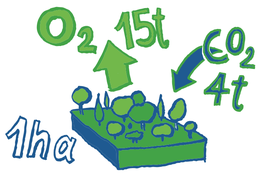

Pored mora i voda, šume su najveći stvaratelji kisika. Općenito, najveća korist od šume jest u činjenici da ***1 hektar šume apsorbira 2,5 t ugljika godišnje, a istovremeno proizvede 15 t kisika. Kod borovih šuma taj odnos iznosi 4 t ugljika prema 15 t kisika po hektaru,*** a uz to zadržava i 70% prašine koja prolazi kroz šumu. Imajući u vidu činjenicu da se površina mora i voda kao osnovnog stvaratelja kisika ne da povećati, jasno je koliku brigu treba pokloniti povećanju površine drugog stvaratelja kisika – šume.[1]

PŠ MARJAN - SASTAV DRVEĆA (2008.)

alepski bor	čempres	pinija	crnika	ostale vočkarice*
86,6%	11,6%	0,5%	0,5%	0,8%

Unutar obuhvata Programa gospodarenja nalazi se 64.044 stabla, odnosno ***363,20 stabala po hektaru***, prema podacima iz 2008. godine.[3]

** maslina, smokva, rogač*

(Podaci se odnose samo na 2/3 PŠ Marjan, dok ***za 1/3 podaci ne postoje***.)

OBNOVA ŠUMSKOG EKOSUSTAVA PŠ MARJAN

Mjere potrebne za obnovu, prevođenje u mješovitu i njegu marjanske šume morat će se u sljedećem razdoblju provoditi intenzivno.
To nalaže, s jedne strane, činjenica da *do 2018. godine 95% sastojina biti u kategoriji starih*, a neke će se približiti i biološkoj zrelosti. ***S druge strane, treba nadoknaditi izgubljeno vrijeme, jer se većina mjera tretmana propisanih osnovom iz 1970. i 1990. g. uopće nije provela ili se provela u vrlo ograničenom obimu.***[3]

(Podaci se odnose samo na 2/3 PŠ Marjan, dok ***za 1/3 podaci ne postoje***.)

BUDUĆI SASTAV DRVEĆA PŠ MARJAN

Šumski ekosustav Park šume Marjan trebalo bi postupno prevoditi u mješovitu ***šumu u kojoj će i dalje dominantnu ulogu imati alepski bor*** (sada u obliku raznodobnih grupa), uz značajnije sudjelovanje drugih vrsta: brucijskog bora, piramidalnog čempresa i crnike, a na odgovarajućim staništima ostale crnogorice i bjelogorice. ***Poželjan sastav drveća u takvoj mješovitoj šumi iskazan približnim omjerom vrsta bio bi: alepski bor 40%, brucijski bor 15%, crnika 20%, obični čempres 10%, ostala crnogorica 5% i ostala bjelogorica 10%.***[3]

MARJAN KROZ POVIJEST

Tabula Peutingeriana
I.st.n.e. Na rimskoj karti iz 1. st. n. e., sačuvanoj pod nazivom "***Tabula Peutingeriana***" (srednjovjekovna kopija stare rimske karte), označen je još prije gradnje Diokecijanove palače, na rtu Marjana, hram Dijane (božice lova, prirode, šume, Mjeseca) i put od naselja Spalatum do njega, "ad Dianam".
To svjedoči da je Marjan još tada bio šumovit.[2]

Statut Grada Splita
1312. Prvi pisani trag u kojem se spominje ***zaštita Marjana je Statut Grada Splita*** iz 1312. godine, koji nalaže zabranu sječe drva i ispaše stoke.

Prvi čuvari Marjana
XIV.st. Kako bi se marjanska šuma što bolje očuvala, birana su od 1339. svake godine po dva splitska plemića koji su Marjan nadzirali preko svojih čuvara, a 1358. imenovalo je gradsko Veliko vijeće ***dva stalna čuvara na Marjanu.***[2]

Pošumljavanje
1852. Stvaranje Marjana kakvog danas poznajemo započelo je 1852., ***pošumljavanjem Židovskog groblja***. Glavni pokretač ideje pošumljavanja Marjana bio je ***splitski prirodoslovac, prof. Juraj Kolombatović.***

Stručni nadzor
1882. Stručni nadzor sustavnog pošumljavanja započetog 1882. godine obavljao je ***šumarski nadzornik Henrik Friedl.***

Osniva se Društvo Marjan
1903. Godine 1903. ***osniva se Društvo Marjan***, čiji je prvi predsjednik bio prof. Kolombatović, s ciljem intenziviranja pošumljavanja i uređenja Marjana te upoznavanja građana s ljepotama Marjana.

Pošumljavanje južnih padina
1950. Do početka Drugog svjetskog rata bila je pošumljena cijela sjeverna strana Marjana, površine 167 ha te zaštićena žičanom ogradom. Nakon rata nastavilo se s pošumljavanjem južnih padina, ali u znatno manjoj mjeri. Plansko pošumljavanje staje 1960-ih godina, nakon čega se južnim padinama nastavlja širiti samoniklа šuma.

Pitka voda na Marjanu
1953. Godine 1953., zaslugom Društva Marjan dovodi se pitka voda na marjanski Prvi vrh. Voda nije značila samo pogodnost za šetače i ustanove na Marjanu, nego i mogućnost obrane šume od požara.

Aktivistička izložba
1963. Godine 1963., Društvo Marjan u suradnji s Muzejom grada Splita organizira veliku izložbu o Marjanu kako bi se što potpunije prikazala važnost Marjana kao prirodnog parka Splita, popularno nazvanog "pluća grada Splita". ***Izložbom se ukazalo na opasnost urbaniziranja*** tog jedinstvenog krajolika divljom i neplanskom izgradnjom u predjelu Meja.

Marjan proglašen zaštićenim
1964. Kao rezultat zalaganja i nastojanja Društva Marjan, poluotok Marjan zajedno sa Sustipanom (oko 350 ha), prirodni fenomen s neosornim biološko-ekološkim, kulturnim, prostornim, vizualnim i drugim vrijednostima, 16. prosinca 1964. godine proglašava se ***zaštićenim objektom prirode kao rezervat prirodnog predjela (park – šuma)***.

Današnje granice
1988. Godine 1988., ***zbog neplanske izgradnje na južnim padinama Marjana*** dolazi do promjena granica zaštićenog područja, tako da danas zaštićeni dio prirode Park šume Marjan zauzima površinu od 307 ha.

Osniva se Javna ustanova za upravljanje Park šumom
2005. Godine 2005., ***na inicijativu Društva Marjan***, Grad Split osniva Javnu ustanovu za upravljanje Park šumom Marjan koja je sa svojih današnjih 60-ak zaposlenika i godišnjim proračunom od oko 7 milijuna kuna zadužena za zaštitu, održavanje i promicanje Park šume Marjan.

Prosvjed građana na "Prvoj vodi"
2011. 2011. dogodio se ***veliki prosvjed nekoliko tisuća građana koji su se suprostavili gradnji restorana na pošumljenom dijelu marjanske plaže "Prva voda"***. Uslijedio je niz prosvjednih akcija na temu različitih marjanskih problema u organizaciji tada nastale Inicijative za Marjan i stoljetnog Društva Marjan.

Trajno zaštićen
2014. Od 2014. godine, na inicijativu i traženje Društva Marjan, poluotok ***Marjan postaje trajno zaštićeno kulturno dobro - Kulturni krajolik poluotoka Marjan***.

[1] Mr.šum. Šime Meštrović, Značaj šumskih kultura u primorskom području krša, Šumarski list 8-9. 1977. godine
[2] Duško Kečkemet, Prošlost Marjana, Marjane, naš Marjane, 2001. godina
[3] Prof.dr.sc. Ivan Martinić dipl.ing.šum., Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Program gospodarenja za šume s posebnom namjenom – Gospodarska jedinica "Park šuma Marjan", 2008. god.

Marjanske toponime prikupio i zapisao Edo Šegvić, 2012.

ODGOVORNO ZA PRIRODU sunce